

Christiaan Weijts

Zwabberaars

Wegens succes verlengd: de totale lockdown. Volgens de strategische lekken komen er minstens twee weken bij. Ook de grote klapper van het vorige seizoen, het thuis-onderwijs, gaat in reprise. Wat een unaniem belachelijk groot succes dat was, was zien in de aflevering van Human-serie *Klassen* van afgelopen maandag.

In achterstandsflatjes bleek het een illusie te denken dat leerlingen er aan huiswerk toekwamen. Ze verdwenen van de radar of kwijnden weg, terwijl de hoogopgeleiden met grote huizen het redelijk redden. Kortom, de kloof is vergroot.

Wrang genoeg was dit, zeker voor de basisscholen, volstrekt onnodig. Die hadden open kunnen blijven. Ze zouden ook nu open kunnen zijn als het kabinet niet het lumineuze idee had gehad om kinderen als voetboeien te gebruiken zodat hun ouders thuiswerken.

In mijn omgeving zie ik hoe dit experiment uitpakt. Sommige kinderen worden bij opa's en oma's achter laptops gezet, anderen kruipen met groepjes klasgenoten samen in huiskamers. Soms vlucht één van de ouders alsnog weer naar kantoor. De noodklassen voor crucialen en kwetsbaren zijn nu dubbel zo vol. En wat als de cijfers straks nog steeds te hoog zijn? Opnieuw thuisblijven tot het strandweer komt?

De noodklassen voor crucialen en kwetsbaren zijn nu dubbel zo vol

Er zit een zorgelijk patroon in dit coronabeleid. Per decreet wordt het afgekondigd op persconferenties, maar zodra die mammoetankers de haven van de dagelijkse realiteit naderen, blijken ze ineens „onvoldoende wendbaar” zoals Hugo de Jonge over zijn vaccinatiestrategie oordeelde. Meteen schoot hij naar het andere uiterste. Bijna dagelijks gooide hij de koers weer om, vooral onder druk van Gommers en Kuipers. Ongelooflijk: dé luitenant-generaals van deze crisis waren hier kennelijk niet van meet af aan serieus bij betrokken. Halsoverkop, na een noodkreet in de media, gebeurde dat alsnog. ‘Onvoldoende wendbaar’ sloeg om in wild zwabberen. Hetzelfde fatale patroon bij de basisscholen. Open, toch dicht onder maatschappelijke druk, toch weer open. Zwakken tussen oligarchisch decreet en halsoverkop polderen.

Dat we als laatste van Europa begonnen te prikken was niet erg geweest als het voortkwam uit ons poldermodel, als het voor evenveel weloverwogen eensgezindheid had gezorgd als bij onze dijken en waterkeringen.

Het kan niet allebei. Of je pakt deze crisis on-Nederlands autoritair aan, en volhardt dan als het veld begint te mekkeren, of je poldert, maar dan goed: met een veel bredere kring betrokkenen en specialisten. Luister ook eens naar al die jeugdpsychiaters en pedagogen die op andere belangen wijzen dan alleen het terugdringen van besmettingen.

Dat kan onverwachte oplossingen opleveren. Docenten met voorrang vaccineren? De jongeren zijn het zat om op te moeten draaien voor de problemen van oudere generaties, om vast te zitten in een mammoettanker met een zwabberaar aan het roer.

Christiaan Weijts schrijft elke vrijdag op deze plek een column.

CAPACITEITSTEKORT

Noodtoestand in Londense ziekenhuizen afgekondigd

Volgens het meest optimistische scenario komt Londen op 19 januari ruim 1.900 reguliere en intensivacarebedden tekort.

Door een onzer redacteurs

AMSTERDAM. Het Verenigd Koninkrijk bereidt zich voor op een noodtoestand in de Londense ziekenhuizen. Dat heeft de Britse minister van Volksgezondheid Matt Hancock donderdag bevestigd, nadat vakblad *Health Service Journal* (HSJ) woensdag de inhoud publiceerde van een uitgelekte overheidsbriefing over scenario's voor de ziekenhuiscapaciteit in de Britse hoofdstad. Volgens het meest optimistische scenario komt Londen op 19 januari ruim 1.900 reguliere en intensivacarebedden tekort voor Covid-patiënten. Over het slechtste scenario wijdt *HSJ* niet uit.

Ook buiten Londen hebben ziekenhuizen te maken met een grote toestroom van Covid-19-patiënten. Minister Hancock stelde donderdag dat hij zich grote zorgen maakt over de druk op de gezondheidszorg. De regering zou maatregelen nemen om de grootste capaciteitsproblemen op te

lossen. Zo zouden in Londen voorbereidingen getroffen worden om het tijdelijke Nightingale-veldhospitaal weer op te tuigen. Het is niet duidelijk wanneer het ziekenhuis gereed is om patiënten op te nemen.

Het tijdelijke ziekenhuis, gevestigd in een conferentiecentrum, kan zeker vijfhonderd patiënten opvangen, met mogelijke uitbreiding tot vierduizend bedden. Het ziekenhuis werd in maart vorig jaar voor het eerst in gebruik genomen en in mei weer afge-

Florende Nightingale noodhospitaal wordt weer opnieuw opgetuigd

bouwd, omdat de bestaande ziekenhuizen op dat moment genoeg capaciteit hadden en de toestroom van coronapatiënten afnam.

Aan het begin van de coronapandemie zette gezondheidsdienst National Health Service (NHS) verschillende Nightingale-ziekenhuizen op, die grotendeels worden opgebouwd, bevoorradat en bemand door militairen en vrijwilligers. In Engeland is eerder deze week een nationale lockdown aangekondigd, om de snelle

verspreiding van het coronavirus tegen te gaan.

In Japan is de pandemie „erger geworden dan we ons ooit hadden kunnen voorstellen”, zo zei premier Suga Yoshihide donderdag. Hij kondigde de noodtoestand af in Tokio en omstreken om de verspreiding van het virus te beperken. Onder de noodtoestand geldt dat horecazaken wordt gevraagd om 20.00 uur te sluiten, en inwoners mogen na dat tijdstip alleen nog voor belangrijke zaken de deur uit gaan. De scholen en de kinderopvang blijven wel open. De maatregelen gaan vrijdag van start, de noodtoestand duurt tot zeker 7 februari. In de verklaring stelde de premier te hopen dat de Olympische Spelen kunnen doorgaan, komende zomer in Tokio.

In China mogen de 11 miljoen inwoners van de stad Shijiazhuang, in de noordelijke provincie Hebei, hun woonplaats niet verlaten. De regio gaat op slot, zo hebben autoriteiten bepaald. In Shijiazhuang is nu de grootste cluster van besmettingen in een nieuwe uitbraak van het coronavirus. Donderdag werden in de regio 120 nieuwe besmettingen gerapporteerd. Een dag eerder waren er in Hebei 63 nieuwe besmettingen.

CORONACIJFERS

RIVM: 9.737 positieve testuitslagen, 2.600 meer dan etmaal eerder

AMSTERDAM. Bij het RIVM zijn het tussen woensdagochtend en donderdagochtend 9.737 positieve coronatests gemeld. Dat zijn er bijna 2.600 meer dan een dag eerder. Het aantal positieve tests van woensdag op donderdag is bovendien hoger dan het zvendags gemiddelde van ruim 7.700 positieve testuitslagen per dag en het hoogste dagcijfer in anderhalve week.

Er overleden het afgelopen etmaal 85 patiënten aan de gevolgen van Covid-19. Dat is een daling van 90 ten opzichte van het sterftecijfer een dag

eerder. Deze personen zijn niet allemaal in de afgelopen 24 uur overleden; sterftecijfers als gevolg van het coronavirus worden vaak met enige vertraging gemeld bij het RIVM.

Ziekenhuisopnames

Het Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding meldt donderdag dat 2.764 mensen in het ziekenhuis opgenomen zijn als gevolg van Covid-19. Dat zijn 71 patiënten minder dan een dag eerder.

In totaal liggen er 712 mensen op de

intensive care, een toename van acht patiënten. Acht IC-patiënten liggen op een Duitse afdeling. Op de reguliere afdelingen liggen 79 coronapatiënten minder dan woensdagmiddag.

Volgens LCPS-voorzitter Ernst Kuijpers liggen er nu ongeveer evenveel coronapatiënten in de ziekenhuizen als negen dagen geleden. „We zitten dus op een plateau en lijken zelfs licht over de top te zijn”, aldus Kuipers. De top lag volgens hem op 5 januari, toen er 2.890 mensen in het ziekenhuis lagen als gevolg van Covid-19. (NRC)

TOESLAGENAFFAIRE

Ambtenaren Belastingdienst niet vervolgd om fouten bij toeslagen

AMSTERDAM. Het Openbaar Ministerie gaat de Belastingdienst en zijn ambtenaren niet strafrechtelijk onderzoeken in verband met de Toeslagenaffaire. Volgens het OM hoort verantwoording hierover thuis in „het politieke domein en niet in het strafrecht”.

Eind mei was er nog aangifte gedaan tegen de Belastingdienst wegens beroepsmatige discriminatie. Vorige maand bracht een parlementaire onderzoekscommissie een vernietigend oordeel uit over de rol van het kabinet, de Tweede Kamer, de Belastingdienst en de Raad van State in de affaire. Oud-Nationaal Ombudsman Brenninkmeijer suggereert om een bewindspersoon die weg moet voor het achterhouden van informatie, te korten op zijn wachtgeld.

[+] 'Geen strafrechtelijk onderzoek fiscus' pagina E2

GEBOREN

In 2019 waren Emma en Noah de populairste namen voor baby's

AMSTERDAM. Net als in 2019 waren Emma en Noah vorig jaar de meest gegeven babynamen in Nederland, meldt de Sociale Verzekeringsbank. Van de 167.157 geboren kinderen werden 685 meisjes Emma genoemd en 807 jongens Noah. De top-10's zien er als volgt uit:

1. Emma (685 keer)	Noah (807 keer)
2. Julia (665)	Sem (637)
3. Mila (665)	Liam (617)
4. Tess (660)	Lucas (617)
5. Sophie (647)	Daan (610)
6. Zoë (621)	Finn (597)
7. Sara (571)	Levi (580)
8. Nora (561)	Luuk (579)
9. Yara (531)	Mees (566)
10. Eva (510)	James (563)

Sneeuw Witte heuvels

De eerste sneeuw die wat langer bleef liggen viel in het zuiden van Limburg. Het laagje sneeuw lokte mensen naar buiten, zoals hier bij het Drielandpunt in Vaals. Vooral op hoger gelegen gebieden kan de sneeuw blijven liggen, meldt Meteo Limburg. Het aantal sneeuwdagen in Nederland neemt af, zei Jaco van Wezel van Weeronline tegen ANP. Begin jaren tachtig waren dat er gemiddeld tussen de 30 en 35 per jaar, nu 18. Voor een sneeuwdag tellen wat vlokken natte sneeuw ook.

FOTO MARCEL VAN HOORN/ANP

BRITSE CORONAVARIANT

Brits virus rukt op in Nederland

Uit een steekproef van positieve coronatesten blijkt dat de Britse variant al op veel plekken in Nederland voorkomt.

Door onze redacteurs
Sander Voormolen en Eppe Kőnig

AMSTERDAM. We moeten er „serieus rekening mee houden” dat de extra besmettelijke Britse variant van het coronavirus zich ook in Nederland snel zal uitbreiden. Dat zegt hoogleraar virologie Marion Koopmans van het Erasmus MC in Rotterdam. Het RIVM meldde woensdag dat het aantal mensen bij wie de nieuwe coronavariant is vastgesteld, is gestegen naar ongeveer vijftig personen.

Daarnaast blijkt uit een steekproef van tienduizend positieve coronatesten dat de Britse variant op veel plekken in Nederland al aanwezig is. „Op verschillende plaatsen in het land poept het op”, zegt Koopmans. „Tot nu toe meestal op een heel laag niveau, maar dat kan zich snel uitbreiden.”

Koopmans deed in samenwerking met GGD Rotterdam Rijnmond onderzoek naar de grootste uitbraak, die eind december werd opgemerkt rond de Willibrordsschool in Bergschenhoek. Meer dan 750 leerlingen, docenten en huisgenoten rond deze basisschool zijn getest op corona.

Zeker dertig mensen blijken besmet met de Britse variant, vertelt Koopmans: „Alle leraren en leerlingen van de basisschool die positief testten, bleken geïnfecteerd met de Britse variant. Van de mensen in de gezinnen van de schoolgaande kinderen testte ongeveer tien procent positief, een deel van hen had ook de Britse variant. Maar inmiddels is duidelijk dat er ook al een derde generatie infecties zijn opgetreden, waarbij

de contacten van die gezinnen met de Britse variant zijn besmet.”

De opkomst van de Britse variant zal „zekere meespelen” in de overweging van het kabinet de lockdown na 19 januari te verlengen, denkt Koopmans. Ook zal die van invloed zijn op de beslissing om scholen te heropenen. „Het is nog niet duidelijk of kinderen extra bevattelijk zijn voor deze virusvariant”, zegt Koopmans. „Maar het cluster in Bergschenhoek laat wel zien dat kinderen in nedergevalen rol kunnen spelen in de verspreiding ervan.”

Rol van kinderen

Dat ziet ook Ewout Fanoy, arts infectieziektebestrijding bij GGD Rotterdam Rijnmond: „Tot nu toe werd gedacht: er zijn geen aanwijzingen dat kinderen een belangrijke rol spelen in de epidemie. Dat was tot een maand terug ook zo, als je naar de cijfers en uitbraken keek. Dit kwam deels omdat kinderen minder getest werden, minder ziek waren en daardoor ook minder hoesten. Maar dit beeld begint te schuiven als je kijkt naar de hoeveelheid kinderen met, gelukkig, milde klachten op de Willibrordsschool. Als dit klopt, moet je gaan nadenken over aanpassingen in het beleid voor scholen, zodat uitbraken voorkomen worden. Je wilt niet dat het virus via de kinderen bij leraren, of kwetsbaren zoals grootouders terecht komt.”

Het onderzoek in Bergschenhoek zal in bredere kring worden voortgezet, om te zien of de variant zich verder heeft verspreid. Mensen in de regio zijn opgeroepen zich nog beter

aan de coronamaatregelen te houden om verdere verspreiding te voorkomen. „Hoe meer mensen dat doen, hoe beter het is”, zegt Koopmans. „Maar als je kijkt naar de besmettingscijfers die maar niet dalen ondanks de lockdown, dan zie je dat de naleving in Nederland niet erg goed is.”

Tot nu toe is de uitbraak rond de Willibrordsschool de grootste, maar ook op andere plaatsen in het land is de nieuwe virusvariant al gedetecteerd. Die werden eerst gevonden in de reguliere virusmonitoring waarbij in Nederland wekelijks 350 tot 500 monsters van positieve coronatesten worden gesequencet. Sequenzen is

het volledig in kaart brengen van de erfelijke code van het virus, waarmee ook nauwkeurig kan worden vastgesteld om welke virusvariant het gaat. De steekproef met tienduizend recente positieve monsters uit Nederland is uitgevoerd met Britse PCR-testen, zegt Koopmans. In het Verenigd Koninkrijk gebruiken de grote laboratoria een PCR-test op basis van drie virussen, waaronder dat van het spike-eiwit. Het toeval wil dat deze test het spike-eiwit niet kan detecteren als gevolg van een mutatie daarin.

Een testuitslag met twee genen positief en een negatief - een zogeheten *spike-dropout* - is daarmee een aan-

wijzing dat de besmettelijke variant in het spel is. Koopmans: „Ongeveer een procent van de Nederlandse monsters miste die spike, die hebben we vervolgens gesequencet.”

Het sequencen van coronavirussen gebeurt in Nederland nog niet op grote schaal, zeker in vergelijking met het VK waar wel 5 procent van alle positieve monsters wordt gesequencet. „Hoe intensief je dat ook doet, je mist altijd gevallen”, zegt Koopmans.

Besmettelijkheid onduidelijk

Onzeker is hoeveel besmettelijker de Britse variant precies is. De Britten melden een percentage dat oploopt tot 72 procent besmettelijker, maar het is de vraag of dat ook in de Nederlandse situatie geldt.

„In die berekening van besmettelijkheid zit natuurlijk ook een factor van gedrag”, zegt Koopmans. „En toen die variant zich half november in Engeland sterk uitbreidde, waren de coronamaatregelen daar wel soepeler dan nu in Nederland. Maar er zijn ook andere aanwijzingen die mij wel overtuigen dat deze variant een stuk besmettelijker is. Zo blijkt uit Brits onderzoek dat het reproductiegetal van deze variant onder dezelfde omstandigheden hoger ligt dan bij het oorspronkelijke virus. Ook zie je meer virus-RNA in monsters van mensen die met deze variant besmet zijn. Dat is niet hetzelfde als meer besmettelijke virusdeeltjes, maar wijst wel in dezelfde richting.”

Utrechtse test

Sneller zicht op de Britse variant

Mogelijk is het binnenkort niet meer nodig om virussen helemaal te sequencen

om de verspreiding van de Britse variant te houden. Onderzoekers van de Universiteit Utrecht hebben op basis van de genetische codes van de Britse virusvariant in internationale databanken een stukje virus-rna geïdentificeerd waarmee de va-

riant specifiek kan worden aangetoond, bijvoorbeeld in een PCR-test. „Onze test op de Britse variant moet nog wel netjes gevalideerd worden met virusmonsters van patiënten”, zegt onderzoeksleider Aletta Kraneveld. „Dat is niet ons werk, dat moeten andere laboratoria doen. Maar die kunnen dat in principe in enkele weken doen. Daarna kan het zonder

problemen worden toegevoegd aan de bestaande PCR-test.”

Daarmee kan de tijdrovende stap van sequencen worden overgeslagen en kunnen virologen veel sneller en grootschaliger een beeld krijgen van de verspreiding. Het Utrechtse onderzoek staat al op een preprintserver in afwachting van officiële publicatie.

[+] Reportage Bergschenhoek
Pagina 12-13